LIPANAN
JOURNAL ARMÉNIEN
INDEPENDANT

ADMINISTRATION
Rue Maarad
BEYROUTH «Liban»
DIRECTEUR-PROPRIÉTAIRE
J. ADJEMIAN

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԱՆԿԱԽ ԵՒ ՌՈՒՍԱՍԷՐ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ Պ. ՍԻՆԻՔԻ

ليبانان
جريدة ارمنية
حرة

ԲԱԺՆԵԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ— Տրկ. 350 Ֆ. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ— Տրկ. 100 Ժրանգ

Ը. ՏԱՐԻ Թիւ — 703 (8) ՇԱԲԱԹ 5 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933 ԱԱՏԸ 2,5 Ս. Դ.

Պէյրութ, Օգոստոս 5 1933

ԲՈՆՈՒԹԵԱՆ ՍԻՍՏԷՄԸ

Բանութիւնը չարիք է։ Եւ, սակայն, նա հանդիսանում է իբրև աբխազ անհրաժեշտութիւն մը պատմութեան այս կամ այն մասնին մէջ, որից և ոչ մի այժ չէ խուսափած և չի էլ կարող խուսափիլ։

Ամէն ազգի ճակատագրական, վճռաբեկ բոպէին ասպարեզ եկած այժի հեռապնդած նպատակի, գաղափարի իրականացման, մարմնացման հնարաւորութեան միջոցներից մէկն էլ, ուզենք թէ չուզենք, բանութեան տարրն է ներկայանում յանախանէ գործի սկզբնաւորման, որմատուորման շրջանի մէջ։ Մեր բարի կամ չար կամեցողութիւնից անկախ, նա դառնում է անհրաժեշտ մի պահանջ՝ ինքնապահպանման, ինքնապաշտպանութեան և կամ նուաճուած սեպ իրաւունքի հաստատելուն համար։ Բոլոր ազգերու ոչ միայն քաղաքական, այլ և կրօնական պատմութիւնը բանութեան փառաբանումն է։ Ազգ մը՝ իր էջերուն մէջ՝ այս կամ այն մարդերում կիսարկուած, այս կամ այն ձևերով արտայայտուած, իբրև կարուկ և ազգու միջոցներից մէկը, որի շնորհիւ ի վերջոյ կարելի եղած է ի գլուխ հանել առաջադրուած նպատակի, հետապնդուած գաղափարի յաղթանակը։

Բայց երբ բանութիւնը դարձ է գալիս ասելու ազգի պատմութեան ճակատագրական այս կամ այն մասնին իրբ հրամայական անհրաժեշտութիւն մը պատմութեան այս կամ այն մասնին մէջ, որից և ոչ մի այժ չէ խուսափած և չի էլ կարող խուսափիլ։

Ամէն ազգի ճակատագրական, վճռաբեկ բոպէին ասպարեզ եկած այժի հեռապնդած նպատակի, գաղափարի իրականացման, մարմնացման հնարաւորութեան միջոցներից մէկն էլ, ուզենք թէ չուզենք, բանութեան տարրն է ներկայանում յանախանէ գործի սկզբնաւորման, որմատուորման շրջանի մէջ։ Մեր բարի կամ չար կամեցողութիւնից անկախ, նա դառնում է անհրաժեշտ մի պահանջ՝ ինքնապահպանման, ինքնապաշտպանութեան և կամ նուաճուած սեպ իրաւունքի հաստատելուն համար։ Բոլոր ազգերու ոչ միայն քաղաքական, այլ և կրօնական պատմութիւնը բանութեան փառաբանումն է։ Ազգ մը՝ իր էջերուն մէջ՝ այս կամ այն մարդերում կիսարկուած, այս կամ այն ձևերով արտայայտուած, իբրև կարուկ և ազգու միջոցներից մէկը, որի շնորհիւ ի վերջոյ կարելի եղած է ի գլուխ հանել առաջադրուած նպատակի, հետապնդուած գաղափարի յաղթանակը։

Բայց երբ բանութիւնը դարձ է գալիս ասելու ազգի պատմութեան ճակատագրական այս կամ այն մասնին իրբ հրամայական անհրաժեշտութիւն մը պատմութեան այս կամ այն մասնին մէջ, ապա նա ներկայանում է իրբև բացարձակ չարագէս երևոյթ, որի դէմ պայքար է սկսում ժողովուրդը, զայն թաքցնելու նպատակաւ։

Բանութիւնից խուսափիլ կարենալու համար հերիք չեն հանդիսանում պերճաբանութիւնները, տրամաբանական փաստարկութիւններն, հայրենասիրական ճառերը, այլ և եռեւեթներու կոնկրէտ վերլուծման կարողութիւն և մանաւանդ տուալ մասնին իրական շահերու ու գործնական հնարաւորութեանց ըմբռնում։ Կուսակցական պատրասի փարիսլները, հանգերի վերածուած յեղափոխական հրն նշանաբանները և հին կուսակցու ոգեկոչումը այլևս ի զօրու չեն հայ զանգուածների մէջ վառել յեղափոխական ոգևորութեան կրակը, զի այդ ամենի մէջ բովանդակուած կոնկրէտ գաղափարները ոչ միայն չեն համապատասխանում, այլ և հակառակ են առեղծուած նոր դրութեան, զոր թէև ազատ կերպով, բայց և գիտակցած ունին Հայ ժողովրդական մասսաները։

Մեր ազգային կեանքի մէջ վերջերս պարզուած կարգ մը չարագուշակ նշաններ ցուցահանած ունին քանութեան այն սիստեմը, որի կերարկման մէջ, հաւանօրէն, իրենց գոյութեան պահպանման երաշխիքներն են տեսնում մեր ազգային կարգ մը գործօնները։ Եթէ որ այդ գործօնները իսկապէս ծառայում են մեր ժողովուրդի բարձրագոյն շահերին, չանալով գոյելու նրա մարմնի վրայ բացուած բազմաթիւ վէրքերը՝ նրա ուժերը բնականոն զարգացման ուղիներու մէջ առնել կարենալու համար, ապա թող իրենց կերարկուած բանաձիւններով ներենց դէմ չը գալանեն ժողովուրդը։

Հայ աշխատաւորական տարրերը, իրենց առնչուած, չարչարուած վիճակին մէջ իսկ չեն կարող իրենց մաղերով հարուստ և խելքով սպառ գլխանին մշանջենական յենարան դարձնել լոկ իրենց խմբակցական գոյութեան նեղ շահերով առաջնորդուող այս կամ այն ուժերին, այլ զանոնք գերեզմանելու միջոցներու մասին է, որ ակամայից սարսռալուած կը լինեն խարիւ...

SUNIK

Նաբուգոդոնոսոր աշխարհակալի Երազը-փառքը-անկումը

— Երազները Բաբելոնի մէջ — Նաբուգոդոնոսորի երազը — Մարդուկ աստուծոյ հրամանը — Եզեկիէլ մարգարէի երազը — Երուսաղէմի կործանումը — Նաբուգոդոնոսորի յաղթական մուտքն ու յաղթութեան հանդէսները — Հնդկաստանի, Արաբիոյ, Եգիպտոսի, Տիրոսի նուաճումը — Երեմիա մարգարէի զուշակութիւնը — Նաբուգոդոնոսորի աստուածացումը, հոգեկան ճիւանդութիւնը եւ անկումը — Բաբելաստանի կործանման զուշակութիւնը։

IV

Նաբուգոդոնոսորի աստուածացմանը յաջորդում է նրա անկումը։ Եթէ պատմութեան մէջ նրա թագաւորութիւնը կը լիշուի ասկեայ կուռքի փայլով ու հարստութեամբ, ապա այդ թագաւորութեան ստերը եղած են կուէ՝ ըստ մարդարէներու նշանաւոր արտայայտութեամբ։

Բաբելոնին պատանում էր ճակատագիրը այն ամէն կայսրութեանց, որոնց ստեղծուած են եղել մեծ աշխարհակալներու հանճարով։ Հնարկան լարուածութեան մէջ, կարծէք թէ, ծիւրեալ են թէ՝ նրանց բառեղծող մեծ աշխարհակալներու սրին, և թէ՝ նրանց նուաճած ժողովուրդներու ոգին։ Հզօր խոյանքը փոխուել է անարքերութեան, և առաջացել ցանկութիւն մը՝ խաղաղութեան օգտուելու այն բարիքներով, զոր մարդկանց տուած ունին տիրակալութիւն աշխարհի վրայ։ Եւ ինքն—Նաբուգոդոնոսոր զգացած ունի եղեր ոչ միայն ծերութիւնը մօտ հոգեբանական տարեկան—այլև մերձեցումն այն ազէտի, որով վերջացած են այնպիսի փայլուն թագաւորութիւններ, ինչպէս — Սոզոմանի, Քսերքսի և Ալէքսանդր Մակեդոնացու։ Կամ հերոսը մեռել է իր ուժերու փթթումի շրջանին, յորմէ յետոյ փլուած է նրա գործը՝ զրկուելով յենարանից։ և կամ թէ հերոսը ուկու ու ուկու կը մարուի և նրա ստեղծուած կայսրութիւնը ուռերևոյթ պահպանելով՝ հանդերձ արտաքին, փայլուն ճակատ մը, ասիճանաբար կը կործանուի, կը քայքայուի։

Նաբուգոդոնոսորի հոգեկան այն հիւանդութիւնը, որի մասին խօսում է Դանիել մարգարէն թէ՝ թագաւորը եօթ տարիներու ուսոզութեան ընթացքին ինքզինք եզ է երևակայել և ամբողջութեամբ հրաժարուած վիճակի մէջ խոտ է կերել»,— հաւանօրէն եղած է «ցեղարիզմի» սովորական վարիանը, այն է — սուր ղեզարութիւն մը։ Դանիել մարգարէի գիրքը թէև շատ տեղեկութեանց մէջ ճշգրտէն համապատասխանում է պատմական տուեալներուն, բայց և նրա գիրքը միակ վկայութիւնն է Նաբուգոդոնոսորի «վիրանոգոպի» հիւանդութեան՝ ըստ բժշկական տերմինի—յատուկ արտայայտութեան։ Պատմութեան փաստաթղթերը — գրիչմանները վկայում են միայն, որ Նաբուգոդոնոսորը չորս տարիներու ընթացքին քաշուած է եղել պետութեան զեկավարութիւնից։ Այդ ժամանակաշրջանին մէջ ոչ իսկ հետք մը կայ պետութեան գործերին մէջ նրա երբեմնի ունեցած գործօն մասնակցութեան մասին։ Նա փակուած է եղել իր պալատին մէջ և իր մտքնալու թոյլատրած ունի եղեր միայն իր ամենէն մերձաւորներին։ Հաւանօրէն, ծերունի-թագաւորի մտածումները յիշեցուցած են իրեն Նինուէի կուռուրդ Ասսուրպանիպալի գուռն խուզերը —

«Ես ամէն ինչ արել եմ աստուածների և մարդկանց համար։ Ի՞նչու ես ապրում եմ տխրութիւն, հիւանդութիւններ, դժբախտութիւններ։ Հոգու և մարմնի անկումը մոռցում է իմ մտքերս և հեգնելով ես կանչում եմ իմ օրերու վախճանը»։

Երկրի վրայ կը սողային չարագուշակ վուրեր՝ Նաբուգոդոնոսորի հիւանդութեան մասին։ Նա կարծեցուցած է մի՛ բանականութիւնը, թէ առապում է այլ ախտով, այդ միանոյն է։ Նրան պատժել են աստուածները՝ ինչ որ մեղքերի համար։ Չէ մի՛ որ աստուածները չեն սպառնում մեղաւորի մահուան և պատժում են նրան երկրի վրայ։

Թէպէտև Նաբուգոդոնոսորը ապաքինում է այդ հիւանդութիւնից, բայց մահը արդէն մօտեցել էր։ Նրա վերջին հոգերից մէկն էլ եղած է արձանագրութեան մը կազմութիւնը, զոր պիտի քանդակուի եղեր սև բազալտից ատամներու վրայ։—

«Ես, Նաբուգոդոնոսոր, թագաւոր Բաբելոնի, մեծ, հանդիսաւոր Մարդուկ աստուծոյ խնարհ, Նաբու աստուծոյ երգրպագող»...

Ես արքայի գործքերու եր որ թաւարկութիւնից վերջ նորից ոչ էական փոփոխութեամբ կրկնուում է սկզբնական տողերը.—

«Ես, Նաբուգոդոնոսոր, թագաւոր Բաբելական, նա, որին Մարդուկը, մեծ տիրակալը, ընտրած է իր քաղաքի Բաբելոնի, փառքին համար։ Դա — Ես եմ»։

Նաբուգոդոնոսորը իր մահկանի մէջ թերևս յիշել է բժշկական գրքերու դիտողը.—

«Եթէ հիւանդը վեցերրորդ օրը կուզենայ բացել աչքերը, և չի կարող, — նա կը մեռնի»։

Այդ ճակատագրական վեցերրորդ օրը հաստատ։ Թագաւորի ննջասենեակին մէջ անհանդուրժելի հոտ կար — բժիշկները բերած ունէին անանձնելիօրէն հոտոտ դեղ մը և ջանացած լեցնելու բերանին մէջ՝ սիմուած շրթներուն տրանքով։ Բայց անօգուտ, ոչ մի դեղեր, ոչ մի նեղմքներ չը կրցան փրկել Նաբուգոդոնոսորին։ Նրա դիակը, հագցուած արքայական հագուստներ և փեսաներով զարդարուած թիարայով — երկար ու բարձր գլխարկ, զոր կը կրէին հին ժամանակներում Պաբիլոնաստանի Բաբելոնացիներ, Սուրիոստանի, Հրեաստանի, Փունիկիոյ մէջ բարձր ասիճանաւորները, քուրմերը, արքաները,— դրած էին դագաղի մէջ։ Եւ երբ դագաղը դիրեցման է իջեցուում և կնքուում գերեզմանաքարը, թագուհի Ամիտիսը, հետևելով գարաւոր սովորութեան, առ յուսէս լքում է արքայական պալատը։

Իսկ Երեմիա մարգարէն նախագուշակում է Բաբելոնի կործանումը սեզ խօսքերու մէջ.—

«Պարզեցէք դրօշը երկրի վրայ, հնչեցէք փողը ժողովուրդներու մէջ, զինեցէք նրա դէմ ցեղերին, նրա դէմ կանչեցէք թագաւորութիւնք... Եւ երկիրը կը թափահարուի ու կը սասանուի, զի գոյանում է Բաբելոնի վրայ Տիրոջ կամքը, որպէսզի բաբելական երկիրը դարձնէ անբնակելի անապատ»։

(Վերջ)

ՏԱՐՈՆԻ ԱՆՑԵԱԼ

1904 թուի Սասնոյ ապստամբութենէն յետոյ յեղափոխականներ հեռացան էին երկրէն։ Ժողովուրդը ահ ու սարսափի մէջ էր, երբ անյոյսի Գէորգ եռ վերադարձաւ տահմանգլուխէն իր անպարտելի խստրով, սիրտ ու հոգի ներշնչելով Տարոնցիներուն։

Գէորգ աշիրաթապետ պէյեր և աղաներ իր ձեռքին մէջ գործիք գարձուց ու ըմբոստացուց կառավարութեան դէմ։ Ինքը Խասմ ու Զէյպէք պէյերու հետ կը պտտէր Տարոնի մէջ ասոնց հետապնդելու, քանի մը կռիւներ մղեց Նորշէն, Բիւրակ, Ալվանենչ, Խարբ և Ալիճան, և ամէն տեղ յաղթական ելած էր, բացի Ալվանենչ գիւղէն, որովհետև միասիրտ ու միահոգի էին։ Բայց 1906 ին նենգամիտ ազուէս մը մտաւ Տարոն։ Այդ Ռուբէնն էր, երբ տեսաւ որ Գէորգ մեծ հմտաւ ունի և ժողովուրդէն ալ սիրուած է, սկսաւ նախանձիլ ու ցէն պահել, որովհետև ինք ա՛չ հմտաւ ունէր և ոչ ալ կարող նոր սանձարձակ գործել։

Ու երբ 1907 թուականին Սալուխ գիւղ կռուի բանուեցան միասին, զարնել տուաւ Գէորգը, որպէս զի իր հմտաւը ասրածուի և փոչ տիրազոյն սառայ։

Եւ 1908ի թրքական սահմանադրութիւնը վրայ հասաւ ու ինքը անցաւ նորէն կովկաս։ 1911—12ին ընտրուեցաւ Տարոնի զեկուցը Դաշնակցութեան կոմիտէ և զրկուեցաւ Մուշ, Վ. Փափազեան հոդ էր արդէն։ Ռուբէն ամէն մէջոց ի գործ դրաւ խեղճ դիւգացիներու եղն ու կովը ծախելով զէնք գնել տուաւ, որպէսզի ապագային ինքնապաշտպանութեան համար գործածել տայ։ բայց, ա՜ւ երբ վրայ հասաւ 1915ի եղեռնը, այդ երկու վարիչները իրենք իրենց զբաղելը ազատելու համար միայն խարեցան։ Նախ ժողով մը գումարուեցաւ և որոշում արուեցաւ այդ զէնքերը ի մի հաւաքել ու տալ կարող անձերու, որոշուեցաւ այն վայրերը, ուր պիտի կառուցին։ բայց չարածագրերին, ձգելով Մուշ, փախան Սասուն։ Կարիւն (Զիարէթ գիւղի միւտիրը) որ զինք ձերբակալելու եկած է ձմրան կէսին, իր տունին մէջ այրեց 12 ատիկաններու հետ և Սասուն բարձրացաւ, երբ Մկրտիչ Բալոեան, հարիւրապետ Զէրքեզ Ահմէտ պէյի գիտակը կը զրկէր Հայատեաց միւթէսարիֆին համիտական զօրքեր։

(Շարունակելի Բ. էջ Ա. սիւնակ)

Նաբուգոդոնոսորի աշխարհակալի Երազը-փառքը-անկումը

— Երազները Բաբելոնի մէջ — Նաբուգոդոնոսորի երազը — Մարդուկ աստուծոյ հրամանը — Եզեկիէլ մարգարէի երազը — Երուսաղէմի կործանումը — Նաբուգոդոնոսորի յաղթական մուտքն ու յաղթութեան հանդէսները — Հնդկաստանի, Արաբիոյ, Եգիպտոսի, Տիրոսի նուաճումը — Երեմիա մարգարէի զուշակութիւնը — Նաբուգոդոնոսորի աստուածացումը, հոգեկան ճիւանդութիւնը եւ անկումը — Բաբելաստանի կործանման զուշակութիւնը։

IV

Նաբուգոդոնոսորի աստուածացմանը յաջորդում է նրա անկումը։ Եթէ պատմութեան մէջ նրա թագաւորութիւնը կը լիշուի ասկեայ կուռքի փայլով ու հարստութեամբ, ապա այդ թագաւորութեան ստերը եղած են կուէ՝ ըստ մարգարէներու նշանաւոր արտայայտութեամբ։

Բաբելոնին պատանում էր ճակատագիրը այն ամէն կայսրութեանց, որոնց ստեղծուած են եղել մեծ աշխարհակալներու հանճարով։ Հնարկան լարուածութեան մէջ, կարծէք թէ, ծիւրեալ են թէ՝ նրանց բառեղծող մեծ աշխարհակալներու սրին, և թէ՝ նրանց նուաճած ժողովուրդներու ոգին։ Հզօր խոյանքը փոխուել է անարքերութեան, և առաջացել ցանկութիւն մը՝ խաղաղութեան օգտուելու այն բարիքներով, զոր մարդկանց տուած ունին տիրակալութիւն աշխարհի վրայ։ Եւ ինքն—Նաբուգոդոնոսոր զգացած ունի եղեր ոչ միայն ծերութիւնը մօտ եօթանասուն տարեկան—այլև մերձեցումն այն ազէտի, որով վերջացած են այնպիսի փայլուն թագաւորութիւններ, ինչպէս — Սոզոմանի, Քսերքսի և Ալէքսանդր Մակեդոնացու։ Կամ հերոսը մեռել է իր ուժերու փթթումի շրջանին, յորմէ յետոյ փլուած է նրա գործը՝ զրկուելով յենարանից։ և կամ թէ հերոսը ուկու ու ուկու կը մարուի և նրա ստեղծուած կայսրութիւնը ուռերևոյթ պահպանելով՝ հանդերձ արտաքին, փայլուն ճակատ մը, ասիճանաբար կը կործանուի, կը քայքայուի։

Նաբուգոդոնոսորի հոգեկան այն հիւանդութիւնը, որի մասին խօսում է Դանիել մարգարէն թէ՝ թագաւորը եօթ տարիներու ուսոզութեան ընթացքին ինքզինք եզ է երևակայել և ամբողջութեամբ հրաժարուած վիճակի մէջ խոտ է կերել»,— հաւանօրէն եղած է «ցեղարիզմի» սովորական վարիանը, այն է — սուր ղեզարութիւն մը։ Դանիել մարգարէի գիրքը թէև շատ տեղեկութեանց մէջ ճշգրտէն համապատասխանում է պատմական տուեալներուն, բայց և նրա գիրքը միակ վկայութիւնն է Նաբուգոդոնոսորի «վիրանոգոպի» հիւանդութեան՝ ըստ բժշկական տերմինի—յատուկ արտայայտութեան։ Պատմութեան փաստաթղթերը — գրիչմանները վկայում են միայն, որ Նաբուգոդոնոսորը չորս տարիներու ընթացքին քաշուած է եղել պետութեան զեկավարութիւնից։ Այդ ժամանակաշրջանին մէջ ոչ իսկ հետք մը կայ պետութեան գործերին մէջ նրա երբեմնի ունեցած գործօն մասնակցութեան մասին։ Նա փակուած է եղել իր պալատին մէջ և իր մտքնալու թոյլատրած ունի եղեր միայն իր ամենէն մերձաւորներին։ Հաւանօրէն, ծերունի-թագաւորի մտածումները յիշեցուցած են իրեն Նինուէի կուռուրդ Ասսուրպանիպալի գուռն խուզերը —

«Ես ամէն ինչ արել եմ աստուածների և մարդկանց համար։ Ի՞նչու ես ապրում եմ տխրութիւն, հիւանդութիւններ, դժբախտութիւններ։ Հոգու և մարմնի անկումը մոռցում է իմ մտքերս և հեգնելով ես կանչում եմ իմ օրերու վախճանը»։

Երկրի վրայ կը սողային չարագուշակ վուրեր՝ Նաբուգոդոնոսորի հիւանդութեան մասին։ Նա կարծեցուցած է մի՛ բանականութիւնը, թէ առապում է այլ ախտով, այդ միանոյն է։ Նրան պատժել են աստուածները՝ ինչ որ մեղքերի համար։ Չէ մի՛ որ աստուածները չեն սպառնում մեղաւորի մահուան և պատժում են նրան երկրի վրայ։

Թէպէտև Նաբուգոդոնոսորը ապաքինում է այդ հիւանդութիւնից, բայց մահը արդէն մօտեցել էր։ Նրա վերջին հոգերից մէկն էլ եղած է արձանագրութեան մը կազմութիւնը, զոր պիտի քանդակուի եղեր սև բազալտից ատամներու վրայ։—

«Ես, Նաբուգոդոնոսոր, թագաւոր Բաբելոնի, մեծ, հանդիսաւոր Մարդուկ աստուծոյ խնարհ, Նաբու աստուծոյ երգրպագող»...

Ես արքայի գործքերու եր որ թաւարկութիւնից վերջ նորից ոչ էական փոփոխութեամբ կրկնուում է սկզբնական տողերը.—

«Ես, Նաբուգոդոնոսոր, թագաւոր Բաբելական, նա, որին Մարդուկը, մեծ տիրակալը, ընտրած է իր քաղաքի Բաբելոնի, փառքին համար։ Դա — Ես եմ»։

Նաբուգոդոնոսորը իր մահկանի մէջ թերևս յիշել է բժշկական գրքերու դիտողը.—

«Եթէ հիւանդը վեցերրորդ օրը կուզենայ բացել աչքերը, և չի կարող, — նա կը մեռնի»։

Այդ ճակատագրական վեցերրորդ օրը հաստատ։ Թագաւորի ննջասենեակին մէջ անհանդուրժելի հոտ կար — բժիշկները բերած ունէին անանձնելիօրէն հոտոտ դեղ մը և ջանացած լեցնելու բերանին մէջ՝ սիմուած շրթներուն տրանքով։ Բայց անօգուտ, ոչ մի դեղեր, ոչ մի նեղմքներ չը կրցան փրկել Նաբուգոդոնոսորին։ Նրա դիակը, հագցուած արքայական հագուստներ և փեսաներով զարդարուած թիարայով — երկար ու բարձր գլխարկ, զոր կը կրէին հին ժամանակներում Պաբիլոնաստանի Բաբելոնացիներ, Սուրիոստանի, Հրեաստանի, Փունիկիոյ մէջ բարձր ասիճանաւորները, քուրմերը, արքաները,— դրած էին դագաղի մէջ։ Եւ երբ դագաղը դիրեցման է իջեցուում և կնքուում գերեզմանաքարը, թագուհի Ամիտիսը, հետևելով գարաւոր սովորութեան, առ յուսէս լքում է արքայական պալատը։

Իսկ Երեմիա մարգարէն նախագուշակում է Բաբելոնի կործանումը սեզ խօսքերու մէջ.—

«Պարզեցէք դրօշը երկրի վրայ, հնչեցէք փողը ժողովուրդներու մէջ, զինեցէք նրա դէմ ցեղերին, նրա դէմ կանչեցէք թագաւորութիւնք... Եւ երկիրը կը թափահարուի ու կը սասանուի, զի գոյանում է Բաբելոնի վրայ Տիրոջ կամքը, որպէսզի բաբելական երկիրը դարձնէ անբնակելի անապատ»։

(Վերջ)

ԻՄ ՅՈՒՇԵՐԸ

Հայ Յեղափոխութեան անցեալից

VI

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղս մի քանի ժողովներից յետոյ վճռեց կատարել կուսակցութեան ցոյցը։ Պաշտօնական պահանջ դրուեցաւ որ Խանը մինչև ցոյցը հեռանայ Պոլսից։ Յ. Մեղաւորեան ժընէվ գնաց։ Ատաբազար էր Ալէքսան Ռոստոմեան։ Տեղի ունեցաւ կուսակցութեան ցոյցը զեկուցաբերութեամբ Համբարձումի Պոյաճեանի և Յարութիւն Ճաքիւլեանի։ Առաջին ոտք գործածողը եղաւ Նազարէթ Լուսիկեան։ Յոյլին մասնակցելուց յետոյ մեր ընկերներէն մէկը ինչ որ կարապետ դեյնակ, Ռաֆայէլին դուրս բերեց ցոյցի շարքերից՝ երբ արդէն սկսել էին ձերբակալել Բէնկլեան։ Ցրդ. հասաւ օգնութեան։ Նախ ոտոտ-կգնեցին Բաթումի համար, և տարին նաւ նստեցրին ու իրենք հեռացան։ Տրապիզոնի մէջ նա Խանին հետ միասին անցնում է Բաթում։ Այդ տեղէ որ Ա.Տէր Գրիգորեան, ինչ որ ուսանող, եկաւ Խանին հրաւիրեց Թիֆլիզ։ Պոլսոյ կուսակցութեան ցոյցը Ռուսահայ մի շարք նորառիկների ցնցել էր և նրանք ուզում էին գործել։

Պոլսոյ ցոյցը ոգևորել էր կուսակցանին, որը մի խումբ կազմելով դնում է Սարիգամիշ՝ Ծաճկոտան անցնելու։ Ռուսերը սրանց ձերբակալում են և Ղարս բանտարկում։ Սրանցից մոտ 20 հոգի ուղարկում են տաքսոր Սախալին, որոնց մէջն էր Ռաֆայէլի եղբայր Յովսէփ Մովսէսեանը, դաշնակցական. Եփրեմի հետ։ Սրանք փախան Սախալինից և ձերբակալուցին Վլադիվոստոկում։ Թուրքը Ռուսաց հիւպատոսի միջոցաւ Ռաֆայէլը հաստատում է որ նրանք պարսկահպատակներ են։

Մինչև Եփրեմը Ղարաբաղի, իսկ Յովսէփը Սուլեցի էին։ Այսպիսով նրանք ազատւում և գալիս են Թուրքիա։

Նաւուսֆեանի տունը, Թիֆլիս, ժողով եղաւ, ուր ներկայ էին Ռ. Խան-Նազարեանը և Ռաֆայել Մովսէսեանը։ Խանազարեանի և դաշնակցականների բանակցութիւնը չատ տրկաբեց։ Յետոյ եկաւ կոդրանի կողմից Յ. Մազաւսեանը որը Ռաֆայէլի հետ մեկնում է Թուրքիա մի նոր գործով։

Հնչակեանների և Դաշնակցականների միջև համաձայնութիւն չկայանալով, 90 թուականին, Մայիս պաթիկոսը միւռոնհնութեան օրը, Դարբիզ Մրրդոյեանը առաջին անգամ սկսեց տարածել Դաշնակցութեան առաջին Դէկլարացիան—Յայտարարությունը։

Թուրքիա է գալիս Սարգիս Մուրատեանը— Ատրպատ, ապա Յակոբ Դ-զարեանը—Լազ և երբ կինը Ասիա, Ռուբէն Խանազատեանը և կինը—Նուշանիկ, Սարգիս Ազամիրեանը—Սաքօ և Յրքին Սհանջանեանը՝ որ Արսէն Դարբինեանի հետ անցնում է Վան, իբրև ներկայացուցիչ։ ուր ձերբակալւում և տարւում է Կ. Պոլիս. բայց Նազիմ փաշան նրան ազատ է ձգում։ Բոլորից վերջը գալիս են Մարտիկ Սուրբուխանեանը և Նազարէթ Լուսիկեանը իր խումբով՝ ուղարկուած Բուլգարիայ Ռուսճուք քաղաքից։

Մարտիկ Սուրբուխանեանը անցնում է Վան, իբրև Հնչակեան կուսակցութեան կեդրոնական Վարչութեան լիազօր ներկայացուցիչ։

Վանի մէջ նա ունեցած է փառաւոր գործունէութիւն։ Պոլսոյ Եպիսկոպոսի տերբրից և Վանի առաջին զինուած ապատամբութեան ձախողանքից յետոյ Հնչակեան Մարտիկը իր խմբով և Դաշնակցական Պետոն իր խմբով մեկնում են Պարսկաստան՝ Սարալ ճանապարհով և հասնում Բազիրան լեռը։

Մարտիկը իր խմբով բարձրանում և լերան կատարը, իսկ Պետոն Ռուսմ է լերան լանջերում։ Իրար հետ պայմանաւորում են որ լուսաբացին առանց իրար լուր առլու ճանապարհին դէպի Պարսկաստան։ Նշանակում են որոշ տեղ Պարսկաստանում, որտեղ իրար պիտի հանդիպէին։ Մարտիկը և խումբը ժամանակին ճանապարհւում են, իսկ Պետոյի խումբը նշմարւում է Իսմայիլ Բէգի հովիւներից, որոնք հաւար են ձգում։

Սարայի Քրտերը և մոտ 40 կանանաւոր զինուոր յարձակում են գործում Պետոյի վրայ։ Օրհասական այս կռուին յաղթած մեր ազգերը անանկ-բաղդելի քաջութեամբ դիմադրում են այդ հարձակին և կանանաւոր ջարդ տալիս։ Քրտերին նոր թարմ ոյժ օգնութեան է հասնում։ Քրտերը նորից ոգևորւած ճակատում են մարանց։ Այս երկրորդ կռուում Պետոյի աղերքից շատերն են նահատակւած.

Մարտիկը երբ որոշ ժամուն տեսնում է որ Պետոն և խումբը չեկան, ասում է «Մղերք նամարդ չլինենք, վերադառնանք փրկելու մերոց» և դառնում են նա։ Քանի՛ մոտենում են, այնքան ուելի յայտնի է լինում որ մեր ազերքը կռուում են։ Մարտիկ հասնում է և տրծուի պէս յարձակում Քրտերի վրայ։

Կռիւը էլի տաքանում է։ Քրտերը պիտում են փախուստի։ Բայց նոր օգնութիւն առանալով նորից յարձակում են գործում։ Եւ այս լինում է Քրտերի վերջին յարձակումը, ուր ընկնում են մերոնք բոլորը։

Վիրաւոր ընկնում է Վահէն, որ գերի է տարւում Իսմայիլ Բէգին Մրմիայն Ասորի Սիմոնն է, որին Մարտիկը հէնց կռուի ժամանակ հարկադրում է իր ձին նստի և ճանապարհում Պարսկաստան, իբրև մրակ տանտարը պատմէ թէ ինչպէս ընկան Մարտիկն ու Պետոն մէկը միւսի համար։

Երբ Դարձագիրը Թաւրիզ լուեց այս բոլորը, անմիջապէս ընկ. Գուրգէնին ուղարկեցին Սալմաստ, խմբերից տեղեկութիւն ստանալու համար։ Դաշնակները 11 հոգի ուղարկեցին Վան, Թադէոսի առաջնորդութեամբ, որոնց միացաւ Ղարաբաղի ընկեր Նիկոլը։ Այս խումբը կարծես արծուի թեերի վրայ նստած Վան հասաւ, առանց կռուի, 7 օր Յուլով Վանում, երբ տեսնում են որ անկարելի է Վան մնալ, նորից վերադարձան մի խումբ Շատախ իների հետ։ Մարդ երբ այս մեր Շատախցի աղերքը տեսնում էր զինուած, իրան անպէտք լինելն էր զգում և խոնարհւում այս հերոսների առաջ։

Շուտով Հնչակեանները յաջողում են վարձել մոտ 10 բարեկամ Քրտեր։ Սրանց հետ Սիմոնին ուղարկում են գտնէ հասկանալու թէ դիակները ի՞նչ են եղեր։

Սրանք գնում են և տեսնում որ բոլոր դիակները թաղուած են Բազիրան լերան ոչ կողին, մի փոքրիկ ադրիւրի կից։

Սիմոն ասում էր։ «Մերոնք այդ աղբիւրից հերթով ջուր են խմում, իրենց սրտերի տապն անցնելու համար, և բոլոր ընկերները հաւատացած են որ իրենց կենդանի մնացած ընկերները վրէժխնդիր կը լինին»։

Մեր նահատակներուն մարմինները հաւաքել ուսող թաղողը եղել էր Իսմայիլ Բէկի մայրը՝ Վահէի խնդրանօք։ Հէնց այս Բազիրաւանն էր որ ընկաւ Իսմայիլ բէկը իր մարդոյ ցեղով՝ մոտ 70 հոգով։ Իսկ որոնց դիակները վերջը գաղտնի հաւաքում է Իսմայիլ բէկի հօրեղբայր Հասանը և մի նոր գերեզման կազմում մերոնց գերեզմանի մոտ։ Այսպէս բընութիւնը երկու հակառակորդ բանակներից երկու գերեզմաններ կազմել մէկը մրւսի կողքին։ Մեր ընկերը Փարամազը իր խմբով մի գիշեր գիշերել էր այս գերեզմանների մոտ, պատմում էր «Մարդ երբ մոտենում է այս գերեզմաններին, ըստիպւում է ասելու, տես տա՛ս, ի՞նչպէսեն մեռնում հայրենիքի համար։ Հազարաւոր՝, ասեմ ցեղ, յոյս ունիմ-իմ գերեզմանս կը լինի երբորդ գերեզմանը սրանց մոտ։

ՀԱԶԱՄՈՒՆԻ

Վ. ԹԷՔԷԵԱՆԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Պ. Վահան Թէքէեանի գրական գործունէութեան քառասնամեայ յոբելեանը տօնելու համար Բարիզի մէջ կազմուած է Յանձնախումբ մը, որ իր առաջին նիստը գումարուած է 15 Յուլիսին, Նուպարեան Մատենադարանին մէջ, օրակարգ ունենալով պատուոյ նախագահներու և գործադիր մարմնի ընտրութիւնը։

Որոշուած է յառաջիկայ աշնան կատարել յոբելեանական հանդէսը, Գործադիր Մարմին թողլով ուսուցչական թատերականը և յորոբելեանական մանրուքներու հետ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական նոր շարժում

Բերլին.— Գերմանիոյ մէջ սկսած է կրօնական նոր շարժում մը։ Գերման քրիստոնեաները կը յայտարարեն թէ եկեղեցու վերածնունդը պիտի հեռաւի ազգի վերածնունդին։ Առաւած նոր կեանք մըն է ստացած։ Այդ իսկ պատճառու գերման քրիստոնեները կը գնահատեն ուեռաբանական եկեղեցւոյ դէմ ձեռք առնուած միջոցները և այս վերջին իրագործութենց մէջ կը տեսնեն Առաւծոյ մատը, որ պատմութիւնը կը գծէ։

Ոսկիի արտադրութիւնը

Վաշինգթոն.— Մեռաղներու գրասենեակը կը տեղեկացնէ որ ոսկիի համաշխարհային արտադրութիւնը 1933 Մայիսին եղած է 1,955 000 օնս նուրբ ոսկի, մինչդեռ Ապրիլին եղած էր 1,919,000 օնս։

Արծաթի արտադրութիւնը

Նիւ-Եորք.— Արծաթի համաշխարհային արտադրութիւնը Մայիսին կը հասնէր 13,204,000 օնսի, և Ապրիլին 12,074,000ի, որոնցմէ 1 900,000 և 1,907 000 օնսը Միացեալ Նահանգներունն էր։

Օգիրիսի մրցանակը

Օգիրիսի 1,000) ֆրանքի մեծ մրցանակը տրուեց Մարսէլխա Լիսօքիին և Բամիլ Ժիւլիանին—Գողիոյ հաչակաւոր պատմաբանին։

Կովկասեան լեռնաշղթայի վրայով օդային գիծը

Առաջին օդային գիծն է հաստատուել Կովկասեան լեռնաշղթայի վերայից, ծովից 4500 մէթր բարձրութեամբ, որով Թիֆլիսէն կանցնին Մոսկուա 15 ժամէ աւելի շատ։

Անգլո-Պարսկական նաւթային ընկերակցութիւնը

Անգլո-Պերժիէնի հասարակ շահաբաժինը բարձրացել է 2 1/2ից 7 1/2ի 0/0 Բոլոր վճարումները, հարկերը կատարելէն յետոյ, ըստ պարսից կառավարութեան հետ կնքած նոր պայմանների, շահը 60,900 սթերլինից բարձրացել է 2,379 677 սթերլինի։

40 ժամեայ աշխատանք

Աշխատանքի Միջազգային Խորհրդաժողովը ընդունեց 40 ժամ աշխատելու խնդիրը։

Նէյպիրի գործերը

Նէյպիրի գործերուն առաջին հրատարակութիւնը որ կը պատկանէր հանգուցեալ Լորտ Ռոզէնպէլին, վաճառուեցաւ ամերիկացիի մը՝ 14, 500 սթերլինով։

Զինուորական դաշինք

Անգլիական լուրջ թերթի մը տեղեկութեան համաձայն, Խ. Միութեան և Ֆրանսայի միջև զինուորական դաշինքի մը քննումը մոտալուտ է։

Գերմանիա պատերազմի պատրաստութիւններ կը տեսնէ

Հակառակ Բառեակ Համաձայնութեան, Ֆրանսական և անգլիական լուրջ թերթեր կը հաղորդեն, որ Գերմանիա տենդագին պատրաստութիւններ կը տեսնէ վերջիվերջ պատերազմի մը համար։ Եւ այլ ևս հարկ չի տեսներ դիմակով գործելու։ Ան իր պատասխանատու նախարարներու բերնով բացէ ի բաց կը յայտարարէ թէ՝ ամէն գնով գերման ժողովուրդի ճակատէն որբել տալ 1918ի պարտութեան ամօթը։

Անգլիական ճինկՕ թերթեր ալ իրենց մղած հակաֆրանսական պայքարով այժ կուտան Հիթլերականներու, որոնց մէկ ոտքերին կը փորձեն երկնցնել դէպի Խ. Միութիւն, իսկ միւսը՝ դէպ ի Ֆրանսա։

Իտալիա ալ իր վերջին թուղթը չխաղաց դեռ, հակառակ կնքուած Ուխաին։ Մուսոլինիի տարած «յաղթանակը», պարզապէս գահացում տալ եղաւ իր ինքնասիրութեան։

Կացութեան լրջութիւնը կը բացատրուի նաև անով, որ բոլոր մեծ ու պզտիկ պետութիւններ զինակիցներ կը փնտռեն, ուխտեր կը կնքեն ու կը պատրաստուին վաղուան պատերազմին համար։

ՀԵԼԼԷՆՆԵՐԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Ներկայիս Եգիպտոսի մէջ հելլէնները ունին ուելի քան լիսուն կենսունակ համայնքներ։ Առաջինը, Ազեքսանդրիոյ համայնքը, հիմնուած է 1843ին, Միշել Թոսիթսի կողմէ, եղբայրը Քօնսթանթինի որ Մեհմէտ Ալիի դրածակիցը եղաւ։

Այդ համայնքները ունին 54 յոյն օրթոտոքս եկեղեցիներ, 80 դպրոցներ՝ ամէն ասպիճանի, 520 ուսուցիչներով և 14 200 երկեռ աշակերտներով։ Անոնց վրայ ուելցնել հարկ է այն 2500 դպրոցականները որոնք օտար վարժարաններ կը յաճախեն։

Մարդասիրական բազմաթիւ հաստատութիւններ—տիպար հիւանդանոցներ և որբանոցներ, հիմնուած հարուստ հելլէններու կողմէ և բարգաւաճ առեւտրական վիճակով մը օժտուած, շնորհիւ նոյն հարուստ հելլէններուն կատած կամ ստեղծած նիւթական միջոցներուն։

Բացի եկեղեցիներէ, դպրոցներէ և մարդասիրական հաստատութիւններէ՝ հելլէն համայնքները ունին նաև բազմաթիւ արհեստակցական, գրական, գեղարուեստական և մարզական միութիւններ և կազմակերպութիւններ։

ՖԻԱՆՍԵՐԷՆ Մասնաւոր դասեր

Ամառուայ դպրոցական արձակուրդներու առթիւ Ֆրանսերէն լեզուի մասնաւոր դասերու արդէն սկսած է Պ. Ն. Քէօմիւրճեան։ Հաղորդ.— Նոր Փոստատան հարեւանցի Դուլսիմճեանի արհեստանոցին վերի յարկը։

ՅԱՐԱԿԱՆ ՏՐԱԺԵՏԻԱՆ

(Եկատերինբուրգի Սպանութիւնը)

«Դժուար է ցոյց տալ ժամանակը, նոյնպէս մոտաւորապէս, թէ դուք երբ կարողէք տրձակ ըդ սանալ՝ Լօնտօն գալու։ Ցամենայն դէպս ցանկալի է, որ դուք չը մեկնիք, մի չև որ Հինդերսօ՝ն յարաբերութեան մէջ մտնի ռուսական կառավարութեան և սոցիալիստներու Լիդերների-պարագլուխների հետ։ Ձեր եռ կանչուելու հարցը չէ դրուած։ Ձեր ծառայութիւնը, ըստ առաջնայնի բարձր է գնահատւում նորին Մեծութեան կառավարութիւնից, և, ինչքան որ կարելի է այդ պարագան այժմ նախատեսել, մենք ցանկալի կը համարենք, որ դուք իր ժամանակին վերադառնաք Պետրոգրադ»։

Հասկնալի է, որ այդպիսի հեռագրից յետոյ հայրս սարսաւ որոշ հարուած մը, երբ Հինդերսօնի առաջին իսկ խօսքերից իմացաւ, որ նա եկած է լիազօրութիւններով զրպարտին մէջ—լրիւ կերպով դեսպանութիւնը ստանձնել և հայրիկիս էլ հանգստեան ուղարկել։ Այդ մասին, հաւանօրէն, ոչինչ չէ գիտցած ժամանակին գործոց մինարդութիւնը, և գործը ամբողջովին եղած է Լոյդ Ճորճի կողմէ եղած վստահութեան արդիւնք այն մասին, որ նա —Հինդերսօնը— հին դիպլոմատներից լաւագոյնս կարող է գործել միջազգային քաղաքականութեան ոլորտը։

Պետրոգրատ գալուց որ մը յետոյ, Հինդերսօնը ճաշել է դեսպանատան մէջ։ Ես երբէք չեմ մոռանալ այդ ճաշկերոյթը, քանզի դա եղած ամենէն անհաճոյ երեկոներից մէկը՝ իմ կեանքիս մէջ։ Ինչպէսին էլ որ լինէին հայրիկիս զգացումները, նա հիանալիօրէն կարողացաւ իր ներքին զգացումները վարագուրել, և միայն նրանք, ովքեր նրան լաւ ծանօթ էին, կրնային հասկանալ թէ նա ինչ ապրած ունի— բրիտանական կառավարութեան իսկական մտադրութիւնները իմանալուց յետոյ։ Մայրս զարմանալի ուրախութեամբ կը զգայր իր ներքին զգացումները. թէև ամբողջ ժամանակին նա յոյժ սիրալիր վերաբերում ունեցաւ, բայց և նրա աչքերը փայլում էին վառանդաւոր փայլով մը։ Հինդերսօնը թէև բաւական յաջողկերպով կրցաւ ծածկել այն զգացումները, զոր նա պիտի որ ունենար. բայց և ասեղնաւած էր այնպիսի ապաւորութիւն մը, որ կարծես թէ ամբողջ ժամանակ նա նայում է մեծ ու կակիկ բնակարանին, նախազգալով որ շուտով նա պիտի լինի իր կարգադրութեան, արամագրութեան տակ։

Նա բառ իսկ չը դիտէր Ֆրանսերէն. այդ պարագան ճաշկերոյթը առանձնապէս երկարածիգ դարցուց, որովհետև ա՛չ Ալբեր Թոման, ա՛չ Վանդերվելդը, ա՛չ Իշխան Լվովը անգլերէն ազատ չէին խօսում։

Ժամանակէ մը յետոյ հայրս որոշեց Հինդերսօնին հնարաւորութիւն տալ օգտագործելու իր լիազօրութիւնները՝ մեկնելով Ցինլանդիա հանդստեան։ Բայց երբ նա վերադարձաւ, Հինդերսօնին գտաւ մտահոգ վիճակի մը մէջ. քանզի դեսպանի պատասխանատուութիւնը նրան ունեցած ընդունակութիւններից և փորձառութիւնից վեր երևցած է. և նրա դրութիւնը Պետրոգրադի մէջ դաղարած էր իրեն պատկերանալ այն պէս վարդագոյն, ինչ առաջ։ Ժամանակաւոր կառավարութեան անդամները նրա ուսանողներին—նախաքայլերին պատասխանած են ոչ այնքան սիրալիր, ինչպէս նա կը յուսայ եղեր. իսկ ծայրահեղ տարրերը արհամարանքով վերաբերուած են նրա խօսելու քիչ մը հանդիսաւոր ու ծանր մաներին — խօսելաձևին։

Հիւրանոցի մէջ նրա սենեակը կողպուած են, ժամքէն իսկ տարել էին. Փողոցներում քանի մը անգամ հրացանաձգութիւն է լինում և ամբոխը երկու անգամ Քշնամական ցոյց դէմոնստրացիա է անում անգլիական դեսպանատան առջև։ Այդ բոլորից յետոյ Հինդերսօն գրած է Լլոյդ Ճորճին որ—ուելով հանգամանքներու մէջ դեսպանի փոփոխութիւնը Պետրոգրադի մէջ ցանկալի չէ։ Եւ երկուշաբթի յետոյ նա մեկնում է Անգլիա։

Անգլիայում, Հինդերսօնը, հաւանօրէն, այլ եղանակով է պատմել իր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Խորհրդային Հայաստան

20 ՄԻԼԻՈՆ ԱԼԼԱՇՎԵՐԴԻԻ

Խ.Փ.Հ. Միութեան ծանր արդիւնաբերութեան գործավարութիւնը որոշած է արագացնել Ալլահվերդիի նոր պղնձաձուլարանի կառուցումը, գործարանին տարեկան արտադրութիւնը հասցնելով մինչև 10,000 թոն պղինձին։

Որոշուած է նաև շինել չիկացնող գործարան մը և ուսումնական ծծմբաթթուային և պղնձաարջասպային գործարաններու շինութիւնը։

Այս բոլոր շինութիւնաց համար, Մոսկուա յատկացուցած է 20 միլիոն 750 000 բուբլի։ Միաժամանակ որոշուած է արագացնել հեռախուզական աշխատանքները Զանգեզուրի և Ագարակի պղնձի հանքերուն մէջ, որպէսզի, եթէ այդ վայրերուն մէջ համապատասխան նախանիւթ գտնուի, 1934ին նոր պղնձաձուլարան մը շինուի Ղ-փանի մէջ։

ՍՈՑԵՍՑ ԲՈՅՍԷՆ ԿԱԹՆԱՄԹԵՐՔ ԿԸ ՍՏԱՑՈՒԻ

Այս տարուայ վերջը Երևանի մէջ կը սկսի աշխատիլ Սոյեսայ կոչուած բոյսէն կաթ սառնալու գործարանը, որ օրական 100 լիթր կաթ պիտի արտադրէ։ Գործարանը, այս կաթէն պիտի պատրաստէ մածուն, պզպզակ և այլ կաթնեղէններ։ Այժմ մեծ ջանակութեամբ սոյեայ պիտի ցանուի։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Երևանի մէջ բացուած է հանրային պարտէզ մը, որ ունի սինէմա, ամառնային թատրոն, նուագախումբ և մանուկներու մարզանքի վայր մը։

ՇԱՔԱՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՎԱՅՐԸ

Մոսկուայի շաքար—ճակնդեղի թրջոցի յանձնաժողովը Յունիս 15ին վերջնականապէս ճշդած է Լենինականի մէջ կառուցուելիք շաքարի գործարանին վայրը։

Գործարանը պիտի շինուի սպանդանոցին դիմաց։ Շինութիւնը պիտի սկսի 1934ին և գործարանը պիտի աշխատի մէկ տարի վերջ՝ 1935ին։

ՍԻԱՆԱՄԻՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Համամիութենական ծանր արդիւնաբերութեան գործավարութեան որոշումով, Ղարաբիլիսայի մէջ պիտի շինուի ՍԻԱՆԱՄԻՏԻ նոր գործարան մը, վերամշակելու համար այդ տեղի քիմիական գործարանին պատրաստած ՍԻԱՆԱՄԻՏը։

Նոր գործարանին կառուցումը պիտի սկսի Յունիսին։ Ասոր համար արդէն իսկ բաց թողուած է 300,000 բուբլի։ Կառուցումը պիտի աւարտի 1933ի վերջը։

Այս ձևով պատրաստուած ՍԻԱՆԱՄԻՏը պիտի օգտագործուի ոսկիի և փլաթինի արտադրութեան մէջ։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՏ ԴԷՊ.Ն ԱԼԱԳԵԱԶ ԼԵՌԸ

Հայաստանի զբօսաշրջիկներու ընկերութիւնը կազմակերպած է առաջին արշաւը դէպի Ալագեազ լեռան գագաթը։ Մասնակցած են 12 զբօսաշրջիկներ։ Արշաւի նպատակն է որոշել ամենակարճ և յարմար ճանապարհը դէպի լեռան գագաթը։ Միաժամանակ պիտի կատարուին լեռնաբանական աշխատանքներ և ուսումնասիրութիւններ։

Բաց նամակ

1. Կիւրեղեան եղբայրք (Պաղտատ) Պ. Արսէն Կիւսուրի կողմէ ձեզի տրուած ցանկէն ծեր գտնուած դերասաններուն հաշիւը հաճեցէք զրկել, և ձեզի գրուած նամակներուն ալ պատասխանեցէք։

2. Տքթ. Քիւրեան, նախապէս կը բանուէր Պաղտատ։ Հիմայ հոսքէն անյայտ ըլլալուն կը խնդրենք գիտցողներէն որ մէզի իմացնեն. որովհետև իր երկու տարուայ բժշկանորդագրութիւնը մեր թերթին անվճար կը մնայ տակաւին։

3. Սարգիս Թաքուլեան (Տիրատ) ձեր 700 սուրիական ղ.ի պարտքը զրկեցէք։

4 Սամուէլ Ամիրեան (Պալպէք) ձեր 2025 ղ. ս.ի պարտքը հաճեցէք զրկել։

5. Կարապետ Սալիպեան, ձեր 300 ղ. ս. պարտքը զրկեցէք։

6 Պ. Պ. Տէմիրճեան և Թէվրիզեան (Պէյրութ) ձեր 1290 ղ. ս.ի հաշիւը փակեցէք։

7. Ս. Թասունեան (Պէյրութ) ձեր 350 ղ. ս.ի պարտքը հակառակ բազմաթիւ խօսումներուդ տակաւին չզրկեցիք։ Մեր դրամը Մամլիքէյնի դրամ չէ...

8. Տքթ. Մ. Տաքէսեան (Պէյրութ) «Լիբանանի»ի դրամը կրօնականի դրամ չէ, հաճեցէք ձեր 675 ղ. ս.ի պարտքը զրկէ։

9. Ա. Պապիկեան (Ռաշիա) հաճեցէք մեր նամակին պատասխանել, ինչպէս նաև 700 ղ. ս.ի ձեր պարտքը զրկել։

10. Մ. Մուրատեան (Սայտա) Մեր նամակին պատասխանը կ'սպասենք։

11. Տէր Ներսէս Պասսեան (Հալէպ) ձեր 675 սուրիական դ. պարտքերնիդ կը խնդրենք։

12. Գէորգ Պապոնեան (Հալէպ) հաճցէք ձեր 1100 ս. ղ. պարտքերնուտ հաշիւը փակել։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇԻԳԱԿՈՅԻ Աշխարհահանդէսին մէջ

Պ. Մեհրապեանի առաջնորդութեամբ, հայ երգչախումբի երգահանդէսն ու հայկական հարստութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Յունիս 1ին, յաջող անցաւ Շիգակոյի աշխարհահանդէսին մէջ։

Խօսեցաւ առաջնորդը։

Երգեցին ծանօթ երգիչ երգչուհիներ՝ Տիկին Իզէլեան, Օր. Արագ Ն, Տիկին Զալալեան և Ա. Շահմուրատեան։

Եռագոյնի շուրջ յարուցուած կռուիը տնվտանգ անցաւ, որը տեղի ունեցաւ առաջին մասին մէջ։ Երկրորդ մասը անցաւ խազաղ ու տպաւորիչ։

Շիգակոյի ամերիկեան մամուլը բացառիկ դուրս բերաւ, և ունեցաւ իր նպաստաւոր ու աննպաստ կարծիքը տեղ տեղ։

ՀՕԿ-ի ԽԱՌՆԱՐԱՆԸ

Կը տեղեկանանք որ Ամերիկայի ՀՕԿ-ի կեդրոնը Ներդաղթի հանգանակութեան համար հաւաքած դրամին շուրջ ծեծուէտուքի է սկսած։

Յառաջացած է երկու կողմ։

Անոնցմէ մէկը համաձայն է որ խնդրոյ առարկայ դրամը ուղղակի յատկացուի Ներդաղթի նպատակներուն, և զրկուի Հայաստան։ Իսկ միւս կողմը՝ կը փորձէ նոյն այդ դրամը ամրոցնելու յատկացնել «Բանուոր» թերթի հրատարակման պէտքերուն։

Ամերիկայի մէջ սահմանուած խրատիլակ ՀՕԿ-ի կեդրոնի անդամներու ոգանաբաներէն, ասիկա ո՛չ առաջինն է և ոչ ալ վերջինը պիտի ըլլայ։

«Ե. Հ.»

Փոխադարձութեանց Վարժարաններուն նոր հրահանգ

Թուրք կրթական գործավարութեան կողմէ տրուած հրահանգ մը հաղորդուած է վարժարաններու հիմնադիրներուն, որով կը յայտարարուի թէ իւրաքանչիւր դասարան իր թուրք ուսուցիչը պիտի ունենայ և ոչ թէ երկու դասարան միացնելով մէկ ուսուցիչ պահուի։

ՆՈՐ ԹԹԵՆԻՆԵՐ

Նոր Սերասիոյ բնակիչները մասագի տրդիւնաբերութեամբ կը զբաղին։ Այս տարի 35ուկէս հէքթարի վրայ թթենի կը տնկեն։ Արդէն իսկ 5 հէքթար տնկած են։

Մասագի գործարաններ շինելու համար 250 000 բուբլի տրամադրուած է։

ՊԱՏԻՒԻ ՆՈՐ ՀՐԼՃ ՄԸ

Վարշաւայի մէջ ձերբակալուած է Այնշթայն անուն հրէշ մը, որ բազմաթիւ աղջիկներ բռնաբարած և ըսպաննած է։

Բռնաբարուած մինչև, քիչ մնաց մարմինը լեցնի պիտի ենթարկէր հրէշը, որ «վամպիր» ալ կը կոչուի։

ՀԱՑՐԵՆԻՔ Կ'ՈՒԶԵՆ

Աշխարհի չորս ծագերուն մէջ ցրուած 500 հազար գնչուներու տնուներով դիմում եղած է Ազգերու Դաշնակցութեան, որպէսզի Սալանտեանի կղզիներէն մէկը իրենց տրուի և հոն իրենց պետութիւն մը հաստատեն։ Տրուած տեղեկութեանց համաձայն, Ազգերու Դաշնակցութիւնը գնչուներուն հայրենիք ընտրելու յարմար կղզի մը կը փնտռէ։

ԼՐՏԵՍ ԱՂԱՒԻՆԻՆ

Պէլկրատլն 100 քիլոմէթր հեռաւոր կատարելի տղուի մը բռնուած է։ Թռչունին սրունքին կապուած էր ծածկագիր նամակի մը լուսանկարուած մանրանկարը, զինուորական տպագիրներ պարունակող։ Ակուն մահուան դատապարտուած և գաղտնիքը գործադրուած է։

"ՄԵՆՔ ՀԻՒՐ ԵՂԱՆՔ ԴՈՒՔ ՏՍՆՈՒՏԷՔ"

Այս խորագիրներով խմբագրականի մը մէջ, «էլ Ասիճէ»ն թաթաթերթի խմբագրապետը Պ. Քէրէմ Միլճէմ Քէրէ կը գրէ հետեւեալը. –

Օտարներ եղանք։

Օտարներ եղանք օտարներու հասանքին առջև, որոնք խուժած են մեր հայրենիքէն ներս և կ'սպառնան մեր գոյութեան և մեր կեանքին։

Օրէ օր մեր հայրենիքը կը լեցուի հայերով, քիւրտերով, հրեաներով և եւրոպացիներով։ Ամեն օր նոր մարդիկ և նոր դէմքեր, բոլորն ալ օտար, կը քափուին մեր հայրենիքը իրենց վանուած երկիրներէն որովհետև միայն մեր հայրենիքին դռները բաց կը գտնեն իրենց առջև։

Առ հասարակ մենք լոյն հիւրասիրութեամբ կ'ընդունինք հիւրերը։ Սակայն հիմա անոնք այնքան շատացած են, որ մեր առևտրական հրապարակներն ու արհեստները գրաւած են։ Միևնոյն ատեն լեցուցին ու մեծամասնութիւն կազմեցին մեր մարդահամարի տեսարակներուն մէջ։ Նրմանապէս մեր պ'տոկան ու հասարակական հիմնարկութիւններուն մէջ պաշտօններ ստացան։ Մեր երկիրը դարձաւ Բաբելոն մը։

Եւ այդ պատճառաւ տագնապը աւելի սարսռիկ եղաւ։ Հայերը մեզմէ առած դրամները կը պահեն իրենց գրպանը և շատ շատ իւարաւ հետաքրքրանութեան մէջ կը դնեն, ոչ մէկ հայ տեղացիի մը հետ առնչուիր կ'ընէ։ Նոյնը կ'ընեն նաև Բոլշեւիներն ու Ռուսները։ Որով մեր երիտասարդութիւնաւ ժողովուրդը դրամ չի կրնար գտնել։

Հայերու, քիւրտերու և հրեաներու ներկայութիւնը ճիշդ է որ գիները ժամանցուցին, տակաւն ողէին բուն պատճառը արդէն ատկէ կ'ըսկսի։ որովհետև մեր աշխատաւոր դասակարգը այդ պատճառով կ'սարսռի կէս գնով աշխատելու և նիւթական ծանր տագնապի ենթարկուելու։

Մեղքը Բարձր Գոմիսէրութեան է որ հայերու և քիւրտերու առկա բացած է մեր դուռը և՞վ դիտէ, վաղը գուցէ բանայ նաև հրեաներու առջև...։

Տէր եւ Տիկին Պասմաճրեան

Վերջերս Բեռլինից Թուրիզ ժամանած են Տէր և Տիկ. Պասմաճրեան, որոնք Երաժշտական ծանօթ դէմքեր են արտասահմանի մէջ։

Ռոզա Պասմաճրեան, որ ունի Soprano lyrique ձայն, յայտնի է եւրոպական երաժշտական աշխարհին ոչ միայն իր բերած մասնակցութեամբ Փարիզի, Բեռլինի Սիմֆոնիկ համերգներին, այլ և նրանով, որ նա անդամ է Շալեապինի օպերային խմբի։

Պ. Պասմաճրեան, որ իր երաժշտական կրթութիւնը ստացել է Բեռլինի կոնսերվատորիայում, հանդիսանում է մեր առաջին compositeur chef d'orchestre-ը արտասահմանում նա յայտնի է նաև իր բազմաթիւ գտասխօսութիւններով, որ ունել է Փարիզի, Բեռլինի երաժշտական շրջանակներում—արեւելեան, մանաւանդ պարսկական, երաժշտութեան մասին։ Առանձնապէս մեծ յաջողութիւն գտաւ Փարիզում նրա մի օպերան «Հեքայեթ» անունով, որի գլխաւոր դերը առնում էր Տիկ. Պասմաճրեան։

կարճատև Պեռլոգրադեան կեանքի մասին և ռուսական գործերու բանդեզի կարծիք ստեղծել իր շուրջ։ Այդ մասին կարելի է գտնել դրքի վերջին գլուխներից մէկին մէջ պատմուած հետաքրքիր դրուագից—

«Անգլիա գալուց, որդեն 1918 թուի սկիզբը, հայրս կազմել է մանրամասն յուշագիր — իրերի կացութեան մասին Ռուսաստանի մէջ, զոր առնում է արտաքին գործոց միաւորութիւնը։ Մինոգրը զրաղուած է եղել և նրան ընդունել է մինոգրի—ընկեր—օգնական Ս. Գարմանուրը։ Հայրս ասել է նրան, որ բերած ունի մեմորանդում — յուշագիր, որը կարող է հետաքրքրել կառավարութեան։ Բայց Գարմանուրը պատասխանել է, որ արամագիր չէ ծանօթանալու նրան հետ, քանզի ամբողջ ժամանակ գտնուում է յարաբերութեան մէջ Հինդերսօնի հետ, զոր գալիս է բոլոր հարկաւոր տեղեկութիւնները Ռուսաստանի մասին։

— Անպէտ թուղթերու համար կազմ մը ունի՞ք,— հանգարտ կերպով հարցրել է հայրս. և, ստանալով հաստատական պատասխան, բերած յուշագիրը մասնիկներու է պատրաստում և հեռանում նախարարութիւնից։

(Շար.) ՍԻՒՆԻՔ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

«Լիբանան»ի վարչութիւնը կը խնդրէ թերթի յարգելի բաժանորդներին որ փակեն նախապէս իրենց ուղարկուած թերթերու, վիճակահանութեան տոմսերու և զրպարի արեցոյցներու առկախ մնացած հաշիւները, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենանք վերահրատարակելու «Լիբանան»ը աւելի ևս ճոխացնելու։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈԿՀԱՏԱՏԱԿ ՍԱՀՄԱՌԵԱՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԾԱՆՕԹ

ԴԵՐՋԻԿ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ԲԱՑԱԾ Է ՄԱՄՆԱՃԻՂՄԸ ՊԷՅՐՈՒԹ-ՍՈՒՔ ԷԼ-ՆՈՒՐԻ

Վաճառատան մէջ կը գտնէք Անգլ. եւ Ֆրանս. կերպասներու նոր մթերք եղանակի համապատասխան նորոյթներով մեծահանակ եւ փոքրահանակ վաճառում անմրծելի գիներով. Զինուորական այլ եւ այլ պիտոյքներ

ԽՊՁԱՄԻՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԳՈՀԱՑՈՒՄ ԱՄԵՆԷՆ ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՃԵՐՈՒ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵՑԷՔ ՀԱՄՈԶՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ձեր տպագրական գործերուն համար

ԴԻՄԵՑԷՔ

Տպարան ԼԻԲԱՆԱՆ

Որ բաց է ամեն ժամամակ նոյնիսկ գիշերները եւ կիրակի օրերը

Վարձու է տրուած քաղաքի կեդրոնին մէջ — Պուրնի մօտիկ

ՄԱՍԻԱԹ

Շէնքերէն կաճառուած սենեակներ: Հարցնել «ԼԻԲԱՆԱՆ»ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հոլանտական իւղ

ԺԻԼՆ ՏԱՐՔ

ԷՔՍԹՐԱ ՄԻՐՔԱ

ՀԱՄԱՔ իւղին արժէքով

Զափաւոր գին ընտանիքներու համար

ԴԻՄԵՑԷՔ

ՇԷՖԻՔ ՌԱԺԻՒ

Եւ Հոյլ. ԷՕՅ B. P. BEYRHUTH

ՉԱՀԷԼԷ

Հայկական միակ պանդոկ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՏԵՂ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Յ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՏՕՔԹ. Յ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Ամտամնաբոյժ

Պասքա-Ճօմա փողոց, Պէյրութ

ՅԱՍՈՒ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՏԱՂԶԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

Արժանիքն Փողոց Պէյրութ

ԼԵՁՈՒՆԻԴ ԹԱՆՁՐԱՄԱԾ Է?

Ասիկայ անպատճառ գէր ժառանգութեան մը նշան է

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ԴԻՄԵՑԷՔ

Մաճնէզիա Ս. Բելլեկրինոյի

MAGNESIA S PELLEGRINO

Զգուշացէք խախտածներ

Կարդացէք տարածեցէք

"ԼԻԲԱՆԱՆ,,

Ֆրանսատառ թերթը